

Nota de Premsa

Girona, 10 de novembre de 2022

El Museu d'Art de Girona presenta els resultats de la restauració de l'obra "Calvari amb sants i comitents", un tríptic d'escola flamenca, intervinguda gràcies al suport de la Diputació de Girona

- Aquest matí ha tingut lloc la presentació pública dels resultats de la conservació - restauració de l'obra "Calvari amb sants i comitents", un tríptic d'escola flamenca del segle XVI que forma part del fons d'art de la Diputació de Girona que custodia el Museu d'Art de Girona.
- Els treballs de conservació - restauració i de conservació preventiva, dirigits per la conservadora-restauradora del Museu d'Art, Elena Boix i executats per la restauradora Laia Roca, s'han realitzat gràcies a l'ajut de la Diputació de Girona, en el marc del programa anual de suport a la protecció, conservació i difusió del patrimoni cultural de les comarques de Girona.

Avui ha tingut lloc, al Museu d'Art de Girona, l'acte públic de presentació del resultat de les restauració de l'obra "Calvari amb sants i comitents", un tríptic d'escola flamenca del segle XVI.

L'acte ha comptat amb la presència del Sr. Albert Piñeira, vicepresident segon i diputat de Cultura de la Diputació de Girona i la Sra. Carme Clusellas, directora del Museu d'Art de Girona; així com la restauradora Laia Roca que ha comentat els processos i resultats de la intervenció de conservació-restauració.

L'obra forma part dels fons fundacionals del Museu d'Art de Girona aportats per la Diputació de Girona, i actualment no es troba exposada a sales permanents. Els treballs de conservació - restauració s'ha dut a terme al taller de restauració del museu, i han comptat amb l'expertesa de l'equip tècnic format per Elena Boix, responsable de l'àrea de restauració del museu, i de la tècnica en conservació-restauració Laia Roca.

Els visitants al museu interessats han pogut seguir el procés en directe, atès que les portes del taller han estat obertes durant el procés, fet que ha permès el diàleg i la interacció amb les persones que han tingut interès en apropar-s'hi.

L'acció s'ha realitzat gràcies a l'ajut de la Diputació de Girona, en el marc del programa anual de suport a la protecció, conservació i difusió del patrimoni cultural de les comarques de Girona per un import de 5.000 €.

UNA OBRA VIATGERA

Les primeres notícies de l'obra, una pintura a l'oli sobre fusta, d'autor desconegut i datada del primer terç del segle XVI, indiquen que es trobava a la Capella de Sant Jaume de l'Hospital de Sant Llàtzer de Girona, al barri de Pedret. Aquesta institució va passar a dependre de l'Hospital de Santa Caterina, i per això la peça consta en un inventari del 1623.

Hem d'entendre aquesta obra com una més de les nombroses peces que arribaven a Catalunya per via comercial provinents dels Països Baixos. Els tríptics servien de petits oratoris o retaules portàtils. Els viatgers se'ls emportaven perquè els sacerdots poguessin celebrar missa.

L'obra va presidir durant molt anys el despatx del president de la Diputació quan estava ubicat a l'antic convent dels Carmelites Calçats de Girona, que s'havia desamortitzat el 1835.

ICONOGRAFIA. LA REPRESENTACIÓ DE LA PASSIÓ DE CRIST

Aquest tríptic està format per tres escenes. A la taula central hi ha representada La Pietat, amb sant Francesc d'Assís a l'esquerra, amb l'hàbit de franciscà i mostrant els estigmes, i Maria Magdalena, a la dreta, amb un flascó de perfums. També apareixen a banda i banda de la Mare de Déu, Nicodem i Josep d'Arimatea, vestits segons la moda de l'època i sostenint els *arma Christi*, els claus i la corona d'espines. Al fons hi ha representat Jerusalem i el Calvari amb els dos lladres crucificats. Els vigilen dos soldats i se'n allunyen dues dones.

A la taula de l'esquerra hi ha representat Sant Cristòfol creuant el riu amb Jesús sobre l'espatlla. Al fons a la dreta, més petit, hi ha Sant Antoni.

Per altra banda, a la taula de la dreta hi apareix representat l'arcàngel Miquel amb una armadura vençant el diable. La presència de sant Cristòfol i sant Miquel a les taules laterals ve condicionada per la relació de l'obra amb la sanitat, el primer era venerat per evitar la mort sobtada i el segon venç el mal.

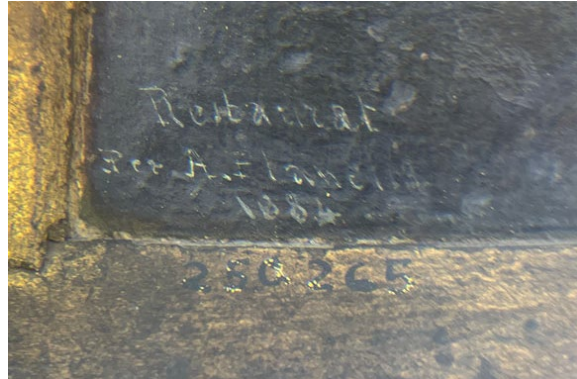
EL PROCÉS D'INTERVENCIÓ

○ El primer pas: l'estudi tècnic a nivell artístic, història i matèric

El primer pas abans de tota intervenció és un estudi tècnic a nivell artístic, històric i matèric. En aquesta ocasió s'ha comptat amb la col·laboració dels tècnics del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, un equip multidisciplinari format per conservadors-restauradors, fotògrafs, químics i historiadors.

La informació recollida ha permès elaborar una proposta d'actuació consensuada amb tot l'equip de treball. L'estudi va partir de l'observació directa de la peça i la realització de fotografies de l'estat inicial en què es trobava.

Durant aquest examen es va detectar la inscripció "Restaurat Per A. Planella. 1884". L'artista vuitcentista Alexandre Planella (ca. 1830-1900) va diversificar la seva carrera en diferents direccions, una d'elles la restauració d'obres d'art. De fet, va ser l'encarregat de realitzar la mediàtica restauració del quadre "La Batalla de Tetuan" de Marià Fortuny, l'any 1875.

- **El segon pas: l'estudi físic de l'obra. Observació de l'obra a través de la il·luminació amb llum ultraviolada.**

A continuació es va dur a terme l'observació de l'obra a través de fotografies amb llum ultraviolada, gràcies a la col·laboració amb el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya. Aquestes imatges van permetre observar la superfície de l'obra i comprovar si havien estat vernissades, i si tenien repintades posteriors a la creació de l'obra.

Així, es va poder comprovar que la meitat esquerra del tríptic estava coberta d'un vernís molt engroguit i segurament fosc per la brutícia.

- **El tercer pas. La observació de l'obra a través de la il·luminació amb llum d'infraroig digital.**

L'observació detinguda a través de la fotografia amb llum infraroja va ajudar a veure el que hi ha immediatament a sota de la pintura, que normalment és el dibuix preparatori realitzat pel pintor.

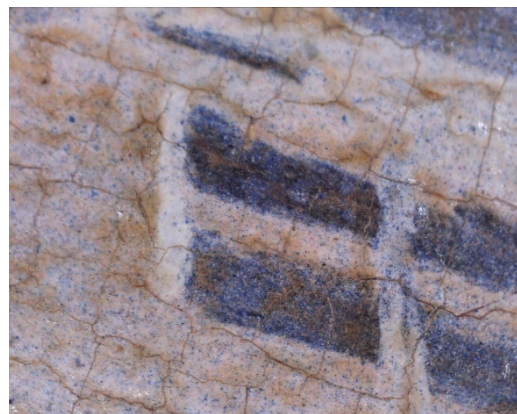
En aquest cas, va permetre veure com inicialment, l'autor plantejava alguns personatges amb alguna posició diferent a la que finalment va fer amb la pintura. Per exemple, la cara de Maria Magdalena en principi havia d'anar lleugerament més a l'esquerra i tenia una altra inclinació. Per això s'observen un nas i una boca amb un to més subtil i més desplaçats cap a aquest costat.

També es va poder observar gran quantitat de línies amb què el pintor marcava els relleus i les zones que posteriorment anirien ombrejades.

- **El quart pas. Estudi físic i químic de l'obra. Extracció de mostres de fusta, de pigments i de vernís i observació de l'obra a través del microscopi digital.**

Per concloure aquest exhaustiu estudi, el tècnic del laboratori del Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya van extreure petites mostres de pigments, de vernís i de fusta que van ser analitzades amb diferents tècniques permetent conèixer millor els materials i la tècnica amb la que es va fer l'obra.

També es va poder observar la superfície de la pintura amb l'ajuda del microscopi digital, que va permetre observar les característiques de cada color, i fins i tot va ajudar a distingir si hi ha zones pintades amb una tècnica pictòrica antiga en la que els colors eren fabricats a mà o si pel contrari, hi ha zones pintades amb pintures preparades industrialment.

El resultat (l'abans i el després de la restauració)

